

VI Lenin

Dagboksblad¹

Det i dagarna publicerade arbetet om läs- och skrivkunnigheten bland befolkningen i Ryssland på basis av uppgifter från folkräkningen 1920 (Läs- och skrivkunnigheten i Ryssland, Statistiska centralstyrelsen, Avdelningen för folkbildningsstatistik, Moskva 1922) har mycket stor betydelse.

Jag anför nedan en ur detta arbete hämtad tabell över läs- och skrivkunnigheten bland befolkningen i Ryssland år 1897 och år 1920:

	Antal läs- och skrivkunniga per 1000 manliga invånare		Antal läs- och skrivkunniga per 1 000 kvinniga invånare		Antal läs- och skrivkunniga per 1 000 invånare av båda könen	
	1897	1920	1897	1920	1897	1920
I. Europeiska Ryssland ...	326	422	126	255	229	330
2. Nordkaukasien ...	241	357	56	215	150	281
3. Sibirien (västra) ...	170	307	46	134	108	218
<i>Sammanlagt</i>	318	409	131	244	223	319

Medan vi pratar om den proletära kulturen och dess förhållande till den borgerliga kulturen, visar oss fakta och siffror att det är illa beställt till och med den borgerliga kulturen i vårt land. Det visar sig att vi – som man också borde ha väntat ännu har mycket långt kvar till allmän läs- och skrivkunnighet, och även jämfört med tsartiden (1897) har utvecklingen gått alltför långsamt. Detta är en allvarlig varning och en förebråelse riktad till dem som svävat och fortsätter att sväva i den ”proletära kulturens” höga sfärer². Det visar hur mycket viktigt grovarbete vi ännu måste utföra för att nå upp till en vanlig civiliserad västeuropeisk stats nivå. Det visar vidare vilket enormt arbete som nu väntar oss för att vi verkligen med våra proletära landvinningar som grund skall nå fram till en någotsånär hög kulturnivå.

¹ I den maskinskrivna texten har artikeln ingen rubrik. I *Pravda* trycktes den under rubriken *Dagboksblad*. Lenins artikel inverdade direkt på folkbildningen i landet. Den 10 januari 1922 föreslog folkkommissariatet för upplysning sina avdelningar att sprida artikeln *Dagboksblad* och utarbeta åtgärder för att verkställa Lenins instruktioner som finns i artikeln.

² Lenin avser de för marxismen främmande åsikter som under benämningen ”proletär kultur” inplantades av kultur- och upplysningsorganisationen *Proletkult*. Uppkommen redan i september 1917 som en oavhängig arbetarorganisation, fortsatte Proletkult även efter Oktoberrevolutionen att insistera på ”oavhängighet” och ställde sig därmed i opposition till den proletära staten. En följd härav blev att Proletkult infiltrerades av borgerliga intellektuella som började få ett avgörande inflytande på dess inställning. De förnekade de facto betydelsen av kulturarvet från det förflutna, avgränsade sig från uppgifterna i kultur- och upplysningsarbetet bland massorna och försökte ”laboratorievägen”, isolerat från verkligheten, skapa en särskild ”proletär kultur”. Proletkults, främste ideolog, Bogdanov, erkände i ord marxismen men förkunnade i praktiken en subjektiv-idealisk, machistisk filosofi. Proletkult var ingen homogen organisation. Förutom borgerliga intellektuella, som satt i ledningen i många av Proletkults organisationer, fanns där också arbetarungdomar som uppriktigt ville hjälpa till med sovjetstatens kulturella uppbyggnadsarbete. Proletkultorganisationerna nådde sin höjdpunkt 1919. I början på 20-talet gick de tillbaka och upphörde 1932 att existera.

Vi får emellertid inte inskränka oss till denna obestriddiga men alltför teoretiska sats. Vi måste vid nästa granskning av vår kvartalsbudget också praktiskt gripa oss an med saken. I främsta rummet måste vi inskränka utgifterna, naturligtvis inte för folkundervisningskommissariatet, utan för andra ämbetsverk, så att de frigjorda beloppen kan användas för folkundervisningskommissariatets behov. Ett år som detta, då vi har det relativt hyggligt ställt med spannmålen, bör vi inte knussa med att öka lärarnas brödranson.

Det arbete som för närvarande bedrivs på folkbildningens område kan på det hela taget inte betecknas som alltför snävt. Det görs rätt mycket för att sätta fart på den gamla lärarkåren, för att dra in den i de nya uppgifterna, intressera den för de nya frågeställningarna inom pedagogiken, intressera den för t ex den religiösa frågan.

Men det viktigaste underlåter vi att göra. Vi bekymrar oss långtifrån tillräckligt om att lyfta folkskolläraren upp till en nivå, utan vilken det inte kan bli tal om någon kultur alls, vare sig proletär eller ens borgerlig. Vi måste alltid minnas den halv-asiatiska okultur, från vilken vi ännu inte befriat oss och inte kan befria oss utan allvarliga ansträngningar. Vi har emellertid möjlighet att befria oss från den, eftersom folkmassorna i inget annat land är så intresserade av verklig kultur som hos oss; i inget annat land ställs frågorna om denna kultur så grundligt och konsekvent som hos oss; i inget annat land har statsmakten övertagits av arbetarklassen, vars massor mycket väl förstår bristerna i sin, jag vill inte säga kultur, men i sin elementära bildning; i inget annat land är arbetarklassen beredd att bringa och bringar sådana offer för att förbättra sitt läge i detta avseende som hos oss.

Vi gör ännu alltför litet, absolut för litet för att ställa om hela vår statsbudget på att i främsta rummet tillfredsställa den elementära folkbildningens behov. Till och med i folkundervisningskommissariatet kan man mycket ofta iaktta att personalen i ett eller annat statsförslag är skandalöst stor, trots att statens omsorger i främsta rummet måste inriktas inte på förlagsväsendet, utan på att det skall finnas någon som kan läsa, att de läskunnigas antal skall växa, så att förlagsväsendet i det framtida Ryssland får större politisk slagkraft. Vi följer ännu den gamla (dåliga) vanan att ägna mycket mer tid och kraft åt tekniska frågor, sådana som frågan om förlagsväsendet, än åt den allmänt politiska frågan om folkets läs- och skrivkunnighet.

Om vi tar överstyrelsen för yrkesutbildning, så är jag övertygad om att man även där kan finna mycket onödigt, som har blåsts upp på grund av ämbetsverkets missriktade intressen och inte anpassats till den breda folkbildningens behov. Långtifrån allt i överstyrelsen kan motiveras med en rättmätig önskan att först höja vår fabriks- och verkstadsundnings utbildning och ge den en praktisk inriktning. Om man uppmärksam granskade personalen i överstyrelsen skulle man finna att mångt och mycket i den ur denna synvinkel sett är uppblåst och fiktivt och borde slopas. I proletariatets och böndernas stat både kan och måste man ännu spara på mycket för att utveckla läs- och skrivkunnigheten bland folket, t ex genom att stänga allehanda inrättningar som antingen är leksaker av halv-aristokratisk typ eller institutioner som vi ännu kan och under en längre tid kommer att kunna och måste undvara, när skriv- och läskunnigheten bland folket är sådan som statistiken visar.

Folkskolläraren måste hos oss inta en sådan ställning som han inte haft, har eller kan ha i ett borgerligt samhälle. Detta är en truism som inte behöver bevisas. Till ett sådant sakernas tillstånd måste vi sträva genom systematiskt, oavlåtligt och energiskt arbete såväl på att höja lärarens kulturnivå som på att allsidigt förbereda honom för hans i sanning höga kall, samt — det allra, allra viktigaste — på att förbättra hans materiella situation.

Vi måste systematiskt intensifiera arbetet på att organisera folkskollärarna i syfte att förvandla dem från ett stöd för det borgerliga systemet, vilket de hittills varit i alla kapitalistiska länder utan undantag, till ett stöd för sovjetsystemet, i syfte att genom dem avleda bönderna från ett förbund med bourgeoisin och leda dem till ett förbund med proletariatet.

Det förtjänar att i korthet påpekas att systematiska resor till landsbygden härvid bör spela en särskild roll. De företas för övrigt redan hos oss och måste planmässigt utvecklas. På sådana åtgärder som dessa resor är det inte synd att ge ut pengar, vilka vi mycket ofta i onödan kastar ut på en statsapparat som nästan helt och hållet tillhör en gången historisk epok.

Till ett tal på sovjetkongressen i december 1922, som jag sedan inte kunde hålla, hade jag samlat material om stadsarbetarnas ledning av och hjälp åt lantbefolkningen. En del material i denna fråga skaffade mig kamrat Chodorovskij. Jag överlåter nu på kamraterna uppgifter att bearbeta detta problem, då jag själv inte hann göra det och genom sovjetkongressen offentliggöra materialet.

Den viktigaste politiska frågan är här stadens förhållande till landsbygden, en fråga som har avgörande betydelse för hela vår revolution. Medan den borgerliga staten systematiskt inriktar alla sina ansträngningar på att fördumma stadsarbetarna och till detta syfte anpassar all den litteratur som bekostas av staten, de monarkistiska och de borgerliga partierna, kan och måste vi använda vår makt till att verkligen göra stadsarbetarna till de kommunistiska idéernas banerförare bland lantproletariatet.

Jag sade "kommunistiska" och skyndar mig att göra ett förbehåll, eftersom jag är rädd för att framkalla missförstånd eller bli alltför bokstavligt uppfattad. Detta får inte alls uppfattas så att vi på landsbygden genast måste föra ut rent kommunistiska idéer i snäv bemärkelse. Så länge den materiella grundvalen för kommunism saknas på vår landsbygd skulle detta kunna sägas vara skadligt, det skulle kunna sägas vara ödesdigert för kommunismen.

Faktum är att man bör börja med att upprätta förbindelser mellan staden och landsbygden utan att a priori ha som mål att införa kommunism på landsbygden. Ett sådant mål kan för närvarande inte uppnås, det är inte aktuellt. Att uppställa detta mål skulle skada saken i stället för att vara till nytta.

Men att upprätta förbindelser mellan stadsarbetarna och de arbetande på landsbygden, att mellan dem upprätta en form av kamratskap som lätt kan åstadkommas — det är vår plikt, det är en av de viktigaste uppgifterna för den makthavande arbetarklassen. I det syftet måste man upprätta en rad sammanslutningar (partiorganisationer, fackliga och enskilda sammanslutningar) av fabriks- och verkstadsarbetare som systematiskt skulle ägna sig åt att hjälpa landsbygden i dess kulturella utveckling.

Kommer det att lyckas att "fördela" alla stadsceller på alla byceller, så att varje arbetarcell som "tilldelats" en motsvarande bycell vid varje tillfälle, vid varje läglighet systematiskt ser till att tillfredsställa det ena eller andra kulturella behovet hos den cell den skall leda och hjälpa? Eller kommer man att finna andra förbindelseformer? Jag inskränker mig här enbart till själva frågeställningen för att göra kamraterna uppmärksamma på denna fråga, för att hänvisa till Västsibliens erfarenheter (som kamrat Chodorovskij gjorde mig uppmärksam på) och för att i hela dess vidd ställa denna gigantiska, kulturella uppgift av världshistorisk betydelse.

Med undantag av vår officiella budget eller våra officiella förbindelser gör vi nästan ingenting för landsbygden. Visserligen antar de kulturella förbindelserna mellan staden och landsbygden hos oss oundvikligen av sig självt en annan karaktär. Det som staden under kapitalismen gav landsbygden demoraliserade denna politiskt, ekonomiskt, moraliskt, fysiskt osv. Det som staden hos oss av sig självt nu börjat ge landsbygden har rakt motsatt verkan. Men allt detta sker just av sig självt, spontant, och det kan förstärkas (och därefter också hundrafalt ökas) genom att det görs medvetet, planmässigt och systematiskt.

Vi kommer att gå framåt (och kommer då säkert att göra det hundra gånger snabbare) först när vi börjat studera denna fråga, när vi bildar alla möjliga föreningar av arbetare — och på

alla sätt undviker att byråkratisera dem — för att ställa denna fråga, diskutera den och omsätta dess lösande i praktisk handling.

Den 2 januari 1923

Pravda nr 2, den 4 januari 1923

V 1 Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 45, s 363-366